

ՕՏԱՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻ

Անստորագիր նամակներու վարչաւայրի ս. Աստուածածին եկեղեցու երեցիօիս Կօրօտեկովիչը շատ հետաքրքրական մանրամասն զննուցումն ներկայացնելով եկեղեցու և հոգևորականութեան վերաբերեալ այլ և այլ խնդիրների մասին ընդհանուր թեմական պատգամաւորական ժողովին՝ ի միջի այլոց ասել է. «Վերջին ժամանակներս չափազանց շատ տարածուած է ժողովրդի մէջ անստորագիր նամակներ և պատկերներ գրելու սովորութիւնը. Այդ անստորագիր նամակներով, դրդուած անձնական վրիժառութիւնից, դրպարտում և անուանարկում են թէ միմեանց և թէ մանաւանդ իրենց հոգևոր հայրերին: Շատ ծխականներ ձեռք իրենց քահանայի վերաբերեալ այդ անստորագիր վարկաբեկող նամակների համաձայն քննութիւններ են կատարել: Իսկ մեր թեմում 60 ծուխ կան: Եւ ապրելով կաթօլիկների և բողոքականների մէջ՝ երբեք չեն լսել որ անստորագիր նամակի համաձայն որ և է քննութիւն կատարէին կաթօլիկ քսէնդի կամ բողոքական պատարի արարմանց մասին. աշխարհային պաշտօնական ատենաներու և երբեք նշանակութիւն չեն տալիս անստորագիր նամակներին կամ պատկերներին, իսկ հաշտարար դատաւորները մինչև անգամ ուշադրութեան չեն արժանացնում այն գանգատաւորի գաղտնի մատնութիւնները, որի խնդրի մէջ չէ նշանակուած գանգատաւորի կոչումը, տեղը և ասածները հաստատող վկաներ: Անանուն նամակ գրողն չէ այն անանուն բարի անձն, որ կամենում է իւր անունը չտալով մէկին զգուշացնել գալիք չարիքից կամ անզգուշութիւնից, այլ այն չար անձն է, որ, իրեն թագցնելով, զիմում է իշխանութեան անստորագիր գրաւոր մատնութեամբ իւր մերձաւորին որ և է չարիք նրւթելու նպատակով: Համարեա միշտ էլ այդ անստորագիր նամակների համաձայն կատարած քննութիւնները ոչ մի դրական հետևանք չեն տուել, իսկ մինչդեռ դրանց հետքը մնում է ժողովրդի մէջ, իզուր տեղը վիշտ պատճառում այս կամ այն հոգևորական անձին, առաջ բերում գայթակղութիւն, իսկ այդ անստորագիր նամակ գրողներն էլ երբեք չեն խնայում ոչ հոգևորականի անձն և ոչ էլ նորա ըն-

տանիքի պատիւը՝ Ծխականների յանձնարարութեամբ յայտնում եւ՝ ժողովականներիդ, որ այդ անստորագիր նամակների քննութեան գործը ծանր տպաւորութիւն է թողնում բոլորի վրայ և իզուր տեղը արատաւորում այս կամ այն հոգեւորականի կամ աշխարհականի պատիւը։ Մենք աշխարհականներս ինկատի առնելով այդ անստորագիր նամակների վնասակար դերը աշխարհական և հոգեւորական անձանց վերաբերեալ, խնդրում ենք թեմական ժողովից որոշումն կայացնել ամեն կերպ կոտել այդ վատ ակտի դէմ՝ նշանակել քարոզիչներ յատկապէս եկեղեցու բնոյց աշխարհական անձանց խրատելու թողնել այդ տգեղ սովորութիւնը՝ բնարան ընտրելով Աւետարանի հետեւեալ խօսքերը. «Մի զոք խուիցէք՝ և մի զոք զրպարտիցէք.» Դուկաս Գ—14.»

Դժբախտաբար այդ վնասակար ակտն անստորագիր նամակներով զրպարտել, վարկաբեկել և չարութիւն նիւթել, կան նաև հայերիս մէջ՝ մանաւանդ գաւառական քաղաքներում։ Ամեն սրբութիւն ուղի տակ են տալիս այդպիսիները և աւանաստոր միջոցներով վրէժինդիր լինում մէկը միւսից։

Կեղծ կամ անստորագիր նամակներով աշխարհականները միմեանց ընտանեկան պատիւ են արատաւորում, մատնութիւններ անում, այս կամ այն հոգեւորականին վարկաբեկում և այդպիսով ստեղծում մի դժոխային կեանք չրջապատի համար։ Քանի քանի մարդիկ զոհ են զնացել այդպիսի ստոր մատնութիւնների, կամ քարոյապէս գոնէ առժամանակ տուժել։ Յաւիտիպ ալեք է խռատովանել, որ մեղանում այդպիսի ստոր հերոսներ կրեան են եկել ոչ միայն աշխարհականների մէջ՝ այլ նաև հոգեւորականների մէջ, որոնք ընդհակառակն իրենք պէտք է այդպիսիներին ուղղիչ և խրատող հանդիսանային։ Ի՞նչ կարելի է անել, հարկաւ լինում է հեղինակաւոր հոգեւորականներին որ մեր եկեղեցու բնոյց ևս կոտեն այդ չափազանց ստոր վնասակար ակտի դէմ, իսկ բանիմաց դատաւորներն էլ թող ուշադրութիւն չգարձենն այդպիսի զրպարտիչների գրութիւններին, որով մեծ չափով կըմեղցնեն նոցա ետանդք այդ ակտը տարածելու գործում։

Հոգեւորականներին ոռնիկ նշանակելու մասին։ Ռուսաց ծիսական հոգեւորականութիւնն ապահովեցնելու հարցը հերթական է դարձել և զբաղեցնում է շատերին։ Արդէն որոշուած նպաստի քանակութիւնը (100 ռ. մինչև 300 ռուբլի քահանային) չէ գոհացնում հոգեւորականութեանը և չէ թեթեւացնում ծխի հոգեւորականներին պահելու ծախքը։ 1914 թ. նախահաշուի համաձայն պահան-

զուտ է Պետական գանձարանից համարեա 18 միլիոն ուրբլի, հաշուակ անցեալ տարուայ 24/2 միլիոն պահանջի, և չնայած դորան 9,000 ծախից աւելի նպաստ չեն ստանում գանձարանից. 1905 թ. 38 հազար ծխից գանձարանից նպաստ ստացել են 27,412, այսինքն 720/0. Մինչև 1913 թ. յունիս 1-ը ընդհանուր ծխի 41,270 թուից նպաստ ստացողներ եղել են 31,476 կամ 760/0, այդպիսով 8 տարուայ ընթացքում նպաստ ստացողների թիւը աւելացել է միայն 40/0-ով, այսինքն իւրաքանչիւր տարի 1/2-ական, իսկ նշանակուած գումարի չափը աճել է 11,8 միլիոն ուրբլուց (1905 թ.) մինչև 15,2 միլիոն ուրբլի (1913 թ.):

Չնայած մեծ քանակութեամբ գանձարանից նպաստ ստանալուն՝ գործի բարելաւումն դանդաղ էր ընթանում, անշուշտ այդ բացատրում է նրանով, որ մի կողմից էլ ծխերի թիւը հետզհետէ յատանում էր: Վերջին տասն տարին միջին թուով իւրաքանչիւր տարի աւելացել է 71 ծուխ, 1910—12 թուականները ծխերի թիւը աւելացել է 271-ական: Բայց և այնպէս հոգևորականների նիւթական զրութիւնը մինչև այժմ չէ բարելաւուած և կարօտ է կանոնաւոր բարեփոխում:

Մեծն Պետրոսի ժամանակ 1765 թուին առանձին վճար է եղել առհասանուած հոգևորականների ծիսակատարութեանց համար հետեւեալ չափով. ծննդկանի մօտ աղօթք կարգալու համար 2 կոպ., երեխայի մկրտութեան համար 3 կոպ., հարսանիքի 10 կ., հասակաւորների թաղումը 10 կ., իսկ փոքրներինը 3 կ. խոստովանութեան և ս. հաղորդութեան համար ոչինչ չվերցնել: 1801 թ. այդ չափը գնահատութեան կրկնապատկուած է: 1828 թ. քարձրագոյն հրամանով որոշուել է աղքատ տեղերի հոգևորականութեան նպաստ տալ և ամբողջ Ռուսաստանի հոգևորականութեան աղքատ մասին նպաստ տալու համար յատկացրել են 142 հազար ռ.: 1842 թ. սկսած երբ որոշուել է ռեառ (քահանային 100—180 ուրբ. իսկ սաղմոսասածին 40 ուրբ. տարեկան) ոռճիկները աւելացումն եղել է կանոնաւոր և 20 տարուց յետոյ պետական նպաստի չափը հասել է 3,727,987 ուրբլի: Այն ժամանակուայ ընդհանուր 37,000 ծխական հոգևորականների թուից ոռճիկ ստացել են 17,715 հոգի:

1910 թ. ս. Սինոդում կազմակերպուել է առանձին խորհուրդ, որն որոշել է քարձրացնել քահանաների ոռճիկն տարեկան մինչև 1200 ռ. քչացնելով շատերի դպիրների թիւը 4,000-ով: Բայց յետոյ ս. Սինոդը յանգել է այն եզրակացութեան, որ գործը այդ ձևով կը ծագգուի մինչև 10 տարի, ուստի որոշել են նախկին կարգով ընթանալ և գանձարանից 600 հազար ուրբ. փոխարէն խնդրեն տարեկան 11/2 միլիոն ուրբլի:

Վերջապէս Պետական Դուման ի նկատի առնելով այդ ամենը՝

և կամենալով վերջ դնել երկար տարիներ ընթացող հոգևոր իշխանութիւնը և պետութիւնը զբաղեցնող այդ կնճռոտ խնդիրն առել է իւր ձեռքը օրէնսդրական եղանակով որոշումն կայացնելու և ստիպելու հոգևոր իշխանութեան պարզ կերպով յայտնելու իւր հայեացքը՝ թէ կամենում է արդեօք ապահովել հոգևորականութիւնը և ինչ կերպով:

Այդ տեսակէտից հոգևորականութիւնը ապահովեցնելու համար Պետական Դուման է մտցրուած չորս նախագիծ: Աջակողմեանների նախագիծով հոգևորականների ապահովեցման գումարը, անկախ ծխի բարեփոխութիւնից, ամբողջապէս պէտք է տրուի պետական գանձարանից: Այդ նախագիծն ունի հետեւեալ յօդուածները:

1. Միական հոգևորականները ստանում են ապրուստի միջոց 1) տեղական ազգիւրներէից, ա) վճար ոչ պարտադիր հոգևոր պէտքերից և բ) եկեղեցական-հոգևորականութեան հոգերի եկամուտից, կապալադրամներից, և այն գումարի տոկոսներից, որոնք որոշուած են հոգևոր դասի պահպանութեան համար, 2) պետական գանձարանի միջոցներից, քահանան 1,200 ռուբ. տարեկան, շտատնի սարկաւազը քաղաքային հասոյթներից 600 ռ. իսկ սաղմոսասածը 400 ռ.

2. Այս օրէնքը հաստատելու առաջին տարին պետական գանձարանի միջոցներից տրւում է ծխական հոգևորականութիւնը ապահովանելու համար ապառիկ այն չափով, որ ըստ թիւների հոգևորականները կարողանան ստանալ, քահանան ոչ պակաս քան 300 ռ. սարկաւազը 150 ռ. և սաղմոսասածը 100 ռուբ. երկրորդ տարին ապառիկ տրւում է այնպիսի չափով, որպէսզի քահանան ստանայ 600 ռ. սարկաւազը 300 ռ. և սաղմոսասածը 200 ռ. Իսկ երրորդ տարին կանոնաւոր ոտնիկ, քահանան 1200 ռ. սարկաւազը 600 ռ. սաղմոսասածը 400 ռ.:

3. Երբ կանոնաւոր չափով ոտնիկ կրստանան, հոգևորականները ձրի կատարում են ըստ պարտադիր հոգևոր պէտքերը, այսինքն եկեղեցու ըստ խորհուրդները, որոնք կատարում են եկեղեցում, իսկ զրսում թաղումը և հիւանդին ուղեկցելը տուն:

4. Նոր հաստատուած հոգևորական դասի համար փող խընդրում է օրէնսդրական եղանակով:

5. Կենսաթոշակ տրւում է հետեւեալ չափով՝ քահանային 900 ռ. սարկաւազին 450 ռ. և սաղմոսասածին 300 ռ. Լրիւ կենսաթոշակ տրւում է 35 տարի ծառայածին, $\frac{2}{5}$ -ը 30 տարի և $\frac{1}{5}$ -ը 20 տարի ծառայածին:

6. Սահմանւում է հանել պետական ոտնիկ ստացողից $\frac{20}{100}$ թոշակարկի օգտին:

Մի ուրիշի առաջարկած նախագիծ մէջ 33-րդ յօդուածով

որոշուած է. «ծխական հոգեորականներն իրենց աշխատավարձի համար ստանում են ա) ապրուստի միջոց ծխից բ) ոչ պարտադիր կատարած օրէնքների համար վճար, եկեղեցու հողից իւր տրամադրութեան տակ արուած մասից արդիւնք, նոյնպէս և բնակարան»։

Ծխի հոգեորականութեան տրուած ապրուստի միջոցը, նոյնպէս հողի քանակը և բնակարան, նշանակուած հոգեորականների բնակութեան համար, որոշուած է հոգեորականի ծառայութեան մտած օրից ծխականներին կողմից, այն պայմանով որ վարձագրութիւնը՝ նշանակուած քահանային՝ պակաս չլինի 900 ռուբլուց, սարկաւաղին 450 ռ. սաղմոսասածին 300 ռ. իսկ հողամասը և բնակարան ըստ օրէնքի որոշուած չափի։

Իւրաքանչիւր երեք տարուց յետոյ ծխականները համաձայն հոգեոր հայրերի ծառայութեան՝ կարող են աւելացնել նոցա վարձատրութիւնը՝ մինչև որ առառուելը դիւղական քահանաների ունեի կը հասնի 2400 ռ. սարկաւաղինը 1200 ռ. և 600 ռ. սաղմոսասածինը։

Բարձրագոյն հրամանով հաստատուած է Պետական Դուռայի որոշումը Պետական զանաւարանից տալ առջն 1914 թ. ընթացքում 30,000 ռուբլի Ուսմիայում Ուղղափառ հոգեորականութեան պահպանութեան համար։

Ս. Սինոդը հաստատել է Ուսումնարանական Թանձնաժողովի մշակած Մոսկուայի Սինոդական ուսումնարանի երգեցողութեան ծրագիրը։ Այդ ծրագրով ուսումնարանը դառնում է բարձրագոյն մասնագիտական հոգեոր մուզիկայի դպրոց։ Այդ դպրոցը պէտք է տայ միջնակարգ դպրոցներին մուզիկայի ուսուցիչներ և եկեղեցիներին էլ երգեցիկ խմբի ղեկավարներ։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՅԻ

1913 թ. Աւստրիայում մեծ քանակութեամբ անցել են աւետարանական եկեղեցու ծոցը։ 1912 թ. անցել են 4867 հոգի, 1913 թ. 4720, որից 4,159 հոգի հոռմէական-կաթոլիկ եկեղեցուց, իսկ 561-ը միւս զաւանուութիւններից։ Իսկ նոյն 1913 թ. ընթացքում դուրս են եկել լուսաւորական աւետարանական եկեղեցուց 1,612 մարդ, որից 1,204 հոգին անցել է հոռմէական-կաթոլիկ եկեղեցու ծոցը։